

Inleiding

Het lijkt een droge opsomming van namen, jaartallen, titels, onderwerpen van redevoeringen en dissertaties. De goede en aandachtige lezer zal in dit alles ook een verhaal ontdekken. De feiten nodigen uit het verhaal op te sporen.¹

Ds. C.H. van den Berg, president-curator.
Aalten 1994.

I. Papier en werkelijkheid

‘Waarom terugkijken’, was de vraag waarmee de toenmalige voorzitter van het Rectorium in 2004 het ‘Woord vooraf’ begon in de mooie geschiedschrijving over 150 jaar theologie in Kampen². Gelukkig kon de vraag beantwoord worden: er bleek een behoefte te bestaan. Misschien is dat ook de essentie, waaraan de waarde van het archief van de Universiteit te danken is. Immers een archief is de papieren neerslag van het handelen van een persoon of instelling. In de eerste plaats bevinden zich in een archief de stukken aan de hand waarvan rechten en plichten te herleiden zijn. Die zijn nodig voor een consistent handelen in allerlei voorkomende gevallen en zijn nodig om rechtszekerheid te verschaffen.

In de beroemde *Handleiding* van Muller, Fruin en Feith van 1898³, werd nog eens duidelijk hét uitgangspunt van de archiefwetenschap geformuleerd, namelijk, dat een archief het geheel is van bescheiden, die ontvangen of opgemaakt zijn door een instelling, een persoon of een groep van personen, als gevolg van taken en werkzaamheden die zij verrichten, en die bestemd zijn een kortere of langere tijd te worden bewaard. Hoewel deze *Handleiding* vooral was ontworpen met het oog op de archieven van het Ancien Régime – het oude Bestel -, dus uit de periode voor 1795, zijn de daarin beschreven methoden niet minder van toepassing op later ontstane archieven. Naderhand, wanneer de stukken niet meer van belang zijn om aan handelingen rechtskracht te verlenen of te documenteren, veranderen die van status en zijn zij herinneringen aan een verleden geworden.

Mede dank zij deze herinneringen – de papieren neerslag - is het mogelijk om een gedenkboek te schrijven, die nog eens alles wil vastleggen voor de toekomst. De archieven van de Theologische Universiteit in Kampen hebben nu die status bereikt. Immers er is een einde gekomen aan die Universiteit, want zij is opgegaan in de Protestantse Theologische Universiteit (PThU) met vestigingen in Amsterdam en Groningen.

Maar is de papieren neerslag ook de werkelijkheid? Sedert het vertrek van de onderwijsinstelling zijn ook vertrokken de hoogleraren, het overige wetenschappelijk en ondersteunend personeel, de studenten én de vertegenwoordigers van kerken. Zij allen vormen de werkelijkheid! Zij vertellen – indirect, via de archieven - van hoe het was in Kampen en hoe zij dat beleefden. Zij zijn vertrokken en het papier is gebleven. Aan de hand van het achter-

¹ J. van Gelderen en F. Rozemond, *Gegevens betreffende de Theologische Universiteit Kampen 1854-1994* (Kampen 1994), p. 7.

² B. de Graaf en G. van Klinken, *Geschiedenis van de Theologische Universiteit in Kampen 1854-2004* (Kampen 2005).

³ S. Muller Fzn., J.A. Feith, R. Fruin Th.Azn., *Handleiding voor het ordenen en beschrijven van archieven, ontworpen in opdracht van de Vereniging van Archivarissen in Nederland* (Groningen 1898).

gebleven archief van de Theologische Universiteit valt dus maar één aspect van de geschiedenis te reconstrueren. Dat is de belangrijkste eigenschap van het archief dat nog overblijft en ons een blik gunt in de geschiedenis.

II. Geschiedenis van de instelling

a. De School, Hogeschool, Universiteit

De opening van de Theologische Universiteit van de Gereformeerde Kerken in Nederland te Kampen vond plaats op 6 december 1854. Toen als ‘Theologische School’ van de Christelijk Afgescheidene gereformeerde Kerken in Nederland⁴. De Synode van die kerken had hiertoe besloten om te voorzien in de opleiding van predikanten.

Uit de afgevaardigden naar de Generale Synode werden de curatoren van de school aangewezen. Deze zouden namens de kerken optreden als bestuur van de instelling, zij kwamen voor het eerst bijeen op 20 september 1854. Daarvoor waren reeds door de Synode op 19 juni 1854 Tamme Foppens de Haan, Simon van Velzen en Anthony Brummelkamp benoemd tot docenten. In de eerste curatorenvergadering werd tenslotte Helenius de Cock tot docent aangesteld.

Voor het bestuur van de school stelden curatoren een reglement op, dat in 1857 werd aangenomen en goedgekeurd door de Generale Synode⁵. Met verschillende aanvullingen en wijzigingen bleef dit reglement gelden tot 1892. In dat jaar werd een nieuw reglement aangenomen, na de vereniging van de Christelijke Gereformeerde Kerk en de Nederduits Gereformeerde Kerken tot de Gereformeerde Kerken in Nederland. Ook voor die kerken bleef de Theologische School dé opleiding voor hun predikanten.

Aan het bestuur van de Theologische School, waarvan de naam in 1939 werd veranderd in Theologische Hogeschool van de Gereformeerde Kerken in Nederland, veranderde niets noemenswaardigs tot de grote veranderingen in de jaren zestig van de twintigste eeuw. In die periode valt ook de Tweede Wereldoorlog, die het moeilijk maakte voor de studenten en docenten om lessen te geven en te volgen. De Vrijmaking bracht weliswaar grote beroering in de kerken, maar nauwelijks een verandering in het reilen en zeilen van de Hogeschool, hoewel vrij veel studenten in 1944 met de Vrijmaking waren meegegaan. Gevoelig verlies leed de Hogeschool door het vertrek van de oud-hoogleraar Seakle Greijdanus en de hoogleraar Klaas Schilder. De docent klassieke talen Roelf Jan Dam had zelf ontslag genomen⁶.

De verhouding tot de Vrije Universiteit te Amsterdam (VU) als theologische opleiding was voor de oorlog niet altijd optimaal. In 1902 werd een voorstel in de Generale Synode aangenomen, waarbij de Theologische School te Kampen zou worden gezien als een theologische faculteit van de VU, maar dit besluit werd niet geëffectueerd. De school te Kampen werd toch vooral in eerste instantie gezien als dé ‘School der Kerken’, als hét opleidingscentrum voor predikanten en de VU als wetenschappelijke instelling. Mede daarom bezat Kampen als academische instelling ook niet het promotierecht.

⁴ Stadsarchief Kampen. Archieven ThUK, inv. nr. 93.

⁵ Stadsarchief Kampen. Archieven ThUK, inv. nr. 1156.

⁶ J. van Gelderen en F. Rozemond, *Gegevens betreffende de Theologische Universiteit Kampen 1854-1994* (Kampen 1994), pp. 33, 34 en 46.

Na de Tweede Wereldoorlog ontstond in Kampen opnieuw de wens om het promotierecht te verwerven⁷. Dit zou ook de Hogeschool meer wetenschappelijke prestige verschaffen. Curatoren en Generale Synode gingen mee in deze wens van een groot gedeelte van het docentencorps en op 19 juli 1950 werd de Johannes Calvijnstichting opgericht, die op haar beurt een Theologische Academie in het leven riep. Deze laatste kon doctores creëren onder de hoogleraren van de Hogeschool.

Zowel binnen de kerken als binnen de beoefening van de theologische wetenschap traden na de oorlog veranderingen op. Er ontstond een tendens naar meer openheid. De studenten verfoeiden de oude methode van college geven door de hoogleraren (hoorcolleges en diktaten) en wilden meer aansluiting bij het 'dagelijkse leven'. Toen ook na de jaren vijftig van de twintigste eeuw het hele docentencorps vernieuwd was, was er ook ruimte voor verandering. De toestand van de Hogeschool was zorgwekkend; in 1962 waren er maar acht nieuwe studenten ingeschreven.

Maar er kwam verandering. In 1963 was een nieuwe wet op het Hoger Onderwijs aangenomen, die de toelatingseisen verruimde. Ook studenten met een niet-gymnasiale opleiding konden nu een theologische studie volgen. Maar die moesten dan wel eerst hun kennis van het Latijn en Grieks bijspijkeren. Mede omdat men in de toekomst een tekort aan predikanten vreesde, stemden curatoren toe in een vooropleiding, die ook het fiat van de Generale Synode kreeg. Jelle Wytzes werd benoemd als buitengewoon hoogleraar bij de voorbereidende cursus per 1 september 1965⁸.

Studenten en cursisten stroomden nu toe. De Hogeschool bloeide op en verkreeg een nieuw elan. Maar dit bracht ook grote veranderingen teweeg. De belangrijkste was wel de instelling van een bureau ter ondersteuning van de rector van de Hogeschool. Curatoren en hoogleraren runden tot 1963 zelf de organisatie, maar professionalisering vroeg een andere aanpak. Oud-student Willem Constantijn Veenendaal werd aangesteld als hoofd van het Bureau. Deze benoeming was een gelukkige, want de professionalisering werd nu daadwerkelijk aangepakt en Veenendaal bleek de juiste man op de juiste plaats op het juiste tijdstip.

Veranderingen binnen de kerken en de maatschappij kregen nu ook hun gestalte binnen de Hogeschool. In 1966 kwam er een nieuw reglement voor het curatorium als begin van een interne democratisering, die vooral sedert 1969 op gang kwam en zijn voorlopig eindpunt vond in het vaststellen van nieuwe reglementen in 1980. Belangrijk voor de bloei was tevens het feit ingevolge de wijziging van de Wet op het wetenschappelijk onderwijs van 1973 die de kerkelijke theologische opleiding gelijk schakelde met die van de Rijksuniversiteiten. Bovendien ontving de Hogeschool sedert 1970 een jaarlijkse subsidie van de Overheid en konden studenten studietoelagen van het Rijk ontvangen.

Ook de studie werd nu onderworpen aan een herschikking. Duurde aanvankelijk de theologische studie ruim zes jaar (exclusief de vooropleiding), naderhand vond een herstructurering plaats. In 1973 werd een 'blokkensysteem' ingevoerd. Sedert 1979 kon de studie worden afgesloten met een doctoraal examen, die voordien aan Theologische Academie moest worden afgelegd⁹.

Belangrijk was tevens dat de inspraak van de studenten geregeld werd. In 1966 werd de Civitasraad opgericht, maar die implodeerde reeds in 1970. Als opvolger trad in 1976 de Hogeschoolraad aan. Vanaf 1982 werd de 'Encyclopedische Discussie' gevoerd, dit betrof een fundamentele bezinning op de uitgangspunten van het theologisch bedrijf aan de Theologische Hogeschool te Kampen met alle consequenties daarvan voor de opzet van het onderwijs, de planning en de daarmee samenhangende personeelsbezetting¹⁰. In 1985 werd

⁷ Stadsarchief Kampen. Archieven ThUK, inv. nrs. 45, 1332, 3161 en 4384-4386.

⁸ Stadsarchief Kampen. Archieven ThUK, inv. nrs. 2875 e.v.

⁹ Stadsarchief Kampen. Archieven ThUK, inv. nrs. 10200 e.v.

¹⁰ Stadsarchief Kampen. Archieven ThUK, inv. nrs. 10349-10356.

een aantal rapporten daarover uitgebracht, waarna een nieuw beleid werd ingezet. Er kwamen nieuwe reglementen, de structuur van de organisatie werd aangepast en nieuwe functionarissen werden benoemd. Toch kon dit alles de terugloop van het aantal studenten niet tegenhouden. De voortgaande secularisering van de maatschappij was natuurlijk ook debet aan.

In 1986 werd de school officieel Theologische Universiteit van de Gereformeerde Kerken in Nederland te Kampen, somtijds afgekort tot ThUK. De gehele structuur van de Universiteit werd aan het begin van de eenentwintigste eeuw omgegooid, mede als gevolg van de veranderingen in Kerken en Maatschappij, maar vooral als gevolg van het rapport van de Verkenningcommissie Godgeleerdheid van het Ministerie van Onderwijs, die in 1989 was ingesteld en in 1993 een rapport had uitgebracht. Van groot belang was ook, dat de Gereformeerde Kerken participeerden in het ‘Samen op weg’-proces van de Nederlandse Hervormde Kerk en de Evangelisch-Lutherse Kerk; welk proces op 1 mei 2004 formeel eindigde met een fusie en de stichting van de Protestantse Kerk in Nederland.

In dit proces was er ook de strijd welke van de kerkelijke theologische opleidingen zouden blijven bestaan. Steeds was men in Kampen bevreesd om geïncorporeerd te worden bij de Vrije Universiteit te Amsterdam en er een ‘Kampen aan de Amstel’ zou ontstaan. Uiteindelijk werd op een synode van de drie fusierende kerken in 1999 besloten om alleen de opleidingen te Leiden, Utrecht en Kampen te handhaven.

Hierna werd ook de structuur van de Theologische Universiteit te Kampen aan de nieuwe eisen aangepast en werd in 2002 een rectorium gecreëerd als tweehoofdig bestuur van de Universiteit, die na 2004 een onderdeel werd van de Protestantse Theologische Universiteit. Deze laatste werd formeel opgericht per 1 januari 2007. De Theologische Universiteit te Kampen ging op in de nieuwe instelling¹¹.

b. De huisvesting

In de kerk van de afgescheiden gemeente te Kampen aan de Hofstraat vond de stichtingsplechtigheid van ‘De School’ plaats op 6 december 1854. De lessen werden door de docenten bij hun thuis gegeven, in de christelijke lagere school en in een zaaltje aan de Boven Nieuwstraat. Pas in 1869 stond de Synode toe om het huis en de tuin van docent Helenius de Cock aan de Oudestraat aan te kopen en er het onderkomen van de Theologische School te vestigen (Oudestraat 6)¹². Op de plaats van de huisjes achter die woning – aan de Hofstraat – verrees een gebouw, waar de aula werd gevestigd. In 1879 en 1894 werd de vestiging uitgebreid. In 1923/1924 vond nieuwbouw plaats op de hoek van de Hofstraat en het Muntplein¹³. In 1968 en 1974 werden nog belendende percelen in de Oudestraat aangekocht. Tijdens de grote verbouwing in 1923/1924 huurde de School ruimte in de Koornmarktkazerne¹⁴. Onderwijs groeide in de jaren zestig het aantal studenten en barstte de Hogeschool in de Oudestraat uit zijn voegen. Nieuwbouw werd overwogen, maar de gemeente Kampen wist het complex van de Koornmarktkazerne aan de Hogeschool in 1972 te verhuren. Na verwerving van dat complex in 1977-1980¹⁵ vond in de jaren 1981-1984 een grote verbouwing plaats¹⁶. In de panden aan de Oudestraat – die eveneens verbouwd werden – kwam nu ruimte voor de bibliotheek en de aula. Aan de Koornmarkt kwamen ruimten voor colleges en docenten, alsmede een ruime kantine.

¹¹ Stadsarchief Kampen. Archieven ThUK, inv. nrs. 16039 e.v. en 16246 e.v.

¹² Stadsarchief Kampen. Archieven ThUK, inv. nr. 1955.

¹³ Stadsarchief Kampen. Archieven ThUK, inv. nrs. 1957-1970.

¹⁴ Stadsarchief Kampen. Archieven ThUK, inv. nr. 1983.

¹⁵ Stadsarchief Kampen. Archieven ThUK, inv. nr. 1993.

¹⁶ Stadsarchief Kampen. Archieven ThUK, inv. nrs. 13802 e.v.

c. Geschiedschrijving

Het meest recente werk over de geschiedenis van de Universiteit is het boek *Geschiedenis van de Theologische Universiteit in Kampen 1854-2004* door Beatrice de Graaf en Gert van Klinken, verscheen in 2005¹⁷. Op bijzonder aangename wijze bespreekt Van Klinken de periode tot en met de Tweede Wereldoorlog en De Graaf de situatie er na. Dit fraai geïllustreerde boekwerk verscheen als gedenkboek bij gelegenheid van het 150-jarig bestaan van de Universiteit met een uitgebreide literatuurlijst. Ook bij eerdere lustra verschenen gedenkboeken, zoals *Sola Gratia*, uitgegeven in 1954 onder redactie van ds. J.D. Boerkool, ds. Th. Delleman en dr. G.M. den Hartogh¹⁸. Ter herinnering aan de viering van het gouden jubileum in 1904 verscheen van prof. L. Lindeboom *Des Heeren werk herdacht. Herinneringen en zegenwensch* in 1905. Ook de feestrede van prof. H. Bouwman bij het vijfenzeventig jarig jubileum in 1929 werd uitgegeven *Van 's Heeren wegen*.

Verder moet vermeld worden het naslagwerk *Gegevens betreffende de Theologische Universiteit Kampen 1854-1994*, bijeengebracht door drs. J. van Gelderen en F. Rozemond. Dit werk bevat overzichtelijk bij elkaar geplaatst gegevens over de hoogleraren, docenten en ander personeel van de Universiteit, alsmede een overzicht van de in die jaren ingeschreven zijnde studenten. Bovendien geeft dit boek een uitgebreide lijst van alle publicaties, die verschenen zijn onder auspiciën van de Universiteit, de namen van de gepromoveerden en de titels van hun dissertaties. Van meer verhalende inhoud is *Profiel, Theologiebeoefening in Kampen 1970-1990*, onder redactie van J. van Gelderen en C. Houtman, dat eveneens in het feestjaar 2004 verscheen¹⁹.

De individuele geschiedenissen van de hoogleraren zijn te vinden in de prachtige serie Kamper miniaturen²⁰, waarvan het eerste deeltje verscheen in 1999 en het laatste in 2003. Voorts geeft het boek *Een historisch beeldverslag. Theologische Universiteit Kampen* van Jaap van Gelderen – uitgegeven in 1988 – een fraaie illustratie van universitair leven door de tijd heen²¹. Weemoedig stemt tenslotte het artikel *Een dag aan de Protestantse Theologische Universiteit, Kampen* van de hand van Jaap van Gelderen, met beelden van Freddy Schinkel, in de Kamper Almanak, cultuur historisch jaarboek 2012.

III. De inventarisatie

a. De aangetroffen toestand

Het archief van Universiteit zal in het begin in de bibliotheek zijn opgeborgen, hoewel daarover geen concrete aanwijzingen zijn. Waarschijnlijk heeft de zorg voor het archief bij een van de hoogleraren gelegen. In de periode 1854-1978 worden als archivaris van de Universiteit aangemerkt de hoogleraren S. van Velzen, H. Bavinck, H. Bouwman, G.M. den Hartogh, C. van der Woude en J. Plomp. In 1976 werd tot archivaris benoemd J. van Gelderen, met sedert 1989 F. Rozemond als assistent.

¹⁷ Stadsarchief Kampen. Archieven ThUK. inv. nr. 14400.

¹⁸ Stadsarchief Kampen. Archieven ThUK. inv. nr. 3124.

¹⁹ Stadsarchief Kampen. Archieven ThUK. inv. nr. 14399.

²⁰ Stadsarchief Kampen. Archieven ThUK. inv. nr. 12744 e.v.

²¹ Evenals het boek uit 2004 *'O, mijn Kampen in de zon ...', 60 jaar studentenleven in beeld gebracht* (met een essay van Kor Anne Schippers), samengesteld door Bert Endedijk & Jaap van Gelderen; vgl. Stadsarchief Kampen. Archieven ThUK. inv. nr. 12701.

Prof. Den Hartogh vervaardigde in 1926 een overzicht van de stukken, die zich in het archief van de school bevonden²². Prof. Plomp leverde in 1970 voor het eerst een verslag in bij de Archiefcommissie, één van de adviescommissies van het Curatorium, over zijn werkzaamheden als archivaris. In 1971 werd een belangrijk gedeelte van het oude archief van de Hogeschool overgedragen aan het Gemeentearchief van Kampen. Hiervan werd door de gemeentearchivaris J. Grooten een inventaris vervaardigd, die gereed kwam in 1978. Dit gedeelte betreft de ‘eigenlijke’ archieven (1854-1940), maar ook die van verschillende commissies en de ‘verzameling’ van de Hogeschool. Het semi-statisch archief van de Theologische Universiteit werd in 1993 overgebracht naar het Gemeentearchief. De hierin aanwezige stukken beslaan het tijdvak ca. 1940-1985. De stukken werden vergezeld van een zeer summiere plaatsingslijst. In totaal ongeveer dertig strekkende meter beruiste zodoende sedert 1993 in het depot van het Gemeentearchief²³.

Uit de instelling van het Bureau bleek een behoefte plaats om de ingekomen en afgehandelde stukken makkelijker en vlugger terug te vinden. Het betreft hier dus het z.g. semi-statisch archief. Op verzoek van het Hoofd van het Bureau werd in 1985 een archiefplan opgesteld. De stukken zelf bleven meestal onder de betreffende functionaris berusten, doorgaans in een kast van het Bureau. Na het vertrek van Veenendaal in 1993 werd de behoefte gevoeld aan structurering van het archief. In 1991 en 1997 werden archieflijsten opgesteld, die in feite registratuurplannen bleken te zijn²⁴. Er werd besloten een alfabetische geordende onderwerpenlijst te vervaardigen, aan de hand waarvan de stukken in mappen zouden worden opgeborgen.

Mogelijk werkte een dergelijke registratuurplan, maar er werd geen toezicht gehouden op de afhandeling. Het resultaat was, dat de papieren betreffende de lopende zaken redelijk snel terug te vinden waren, maar de afgedane stukken verdwenen veelal op een stapel. Van Gelderen en de assistent hielden zich voornamelijk bezig met het bestuderen van de oude stukken. De assistent Rozemond vervaardigde archiefinventarissen van de nagelaten stukken van verschillende hoogleraren en hielp hij de administratie op het Bureau voornamelijk met het opzoeken van stukken en het adviseren over de ordening.

Na de pensionering van Van Gelderen in 2006 werd de bibliothecaris belast met het toezicht op het archief. Hij maakte een begin met de ordening van een gedeelte van het archief van het Curatorium. Een kamertje op de zolderverdieping van het gebouw aan de Koornmarkt werd het archief gedeeltelijk ondergebracht. De overige bestanddelen van het archief bleven echter in de kasten op de kantoorruimten berusten.

Op de archiefzolder aan de Koornmarkt en in de verschillende kasten en laden door het gebouw heen bevond zich ongeveer tachtig strekkende meter. Later bleek nog ongeveer twintig strekkende meter te zijn overgebracht naar de archiefbewaarplaats van het bedrijf M&R micro imaging bv aan de Carlsonstraat te Kampen.

b. De bewerking

In juli 2011 werd aan Albert Mensema gevraagd een bewerkingsplan op te stellen voor wat betreft de inventarisatie van alle archieven van de Theologische Universiteit. Zoals eerder vermeld bevond zich een gedeelte reeds in het depot van het Gemeentearchief Kampen en nog een groot resterend gedeelte op de archiefzolder van het gebouw aan de Koornmarkt en de overige administratieve ruimten. Uitgezonderd werd een gedeelte dat betrof de dossiers

²² Stadsarchief Kampen. Archieven ThUK. inv. nr. 3368.

²³ Stadsarchief Kampen. Archieven ThUK. inv. nr. 3388.

²⁴ Stadsarchief Kampen. Archieven ThUK. inv. nrs. 3382-3383.

van de studenten, die nadien naar de vestiging Groningen van de Protestantse Theologische Universiteit zijn overgebracht. Tevens werden afgezonderd de archieven van de hoogleraren, voor zover die betreffen hun theologische en wetenschappelijke werkzaamheden. Deze zijn nadien overgebracht naar de vestiging van de PThU te Amsterdam. Er resteerde dus ongeveer tachtig strekkende meter in dozen, mappen en ordners. Na het opstellen van een bewerkingsplan kon Albert Mensema in september 2011 met de inventarisatie van de archieven van de Theologische Universiteit beginnen.

De inventarisatie gebeurde onder verantwoordelijkheid van het Gemeentearchief Kampen, waarbij de historicus Peter Bakker MA als *trait d'union* optrad, tot zijn vertrek in 2015, waarna de gemeentearchivaris Margreet Vink-Bos die taak overnam. De archivaris van de Universiteit drs. J.W. Puttenstein, tevens bibliothecaris, hield van verre een oog in het zeil. Het bewerken geschiedde aanvankelijk op de genoemde zolderkamer van het gebouw van de Universiteit aan de Koornmarkt, maar na het definitieve vertrek van de Universiteit in 2012 werden de werkzaamheden verlegd naar het gebouw van het Gemeentearchief aan de Molenaarstraat te Kampen. In 2016 was de inventarisatie voltooid, waarna kon worden overgegaan tot de ordening van de archieven.

Voor zover nodig zijn bij de bewerking de dubbele stukken vernietigd. Bij de vernietiging van andere stukken is zeer terughoudend tewerk gegaan. Wel zijn circulaire van allerlei kerkelijke instellingen en van overheidsinstanties afgescheiden en vernietigd, wanneer zij voor de overige stukken van weinig of geen belang waren. Wel zijn bij de inventarisatie meegenomen de verschillende gedruktens van de Universiteit, omdat zij zo'n integrerend onderdeel van de archieven vormden; anders waren zij immers afgescheiden en wellicht in een bibliotheek geplaatst.

Hoewel de archieven formeel lopen van 1854 tot het jaar van sluiting in 2006, zijn oudere en recentere stukken in de archieven aanwezig. De oudere stukken, vanaf 1750, zijn te vinden in de verzamelingen van de Bibliotheek, terwijl de recentere stukken tot 2011 sporadisch nog aangetroffen zijn in de archieven van het Bureau en het Rectorium, zoals een krantenartikel over het definitieve vertrek²⁵.

c. De ordening

Om tot een goed schema voor de ordening te komen werd, na de inventarisatie van de stukken in aangetroffen volgorde, een studie gemaakt op welke wijze het archief het doelmatigst toegankelijk kon worden gemaakt. Het bleek niet mogelijk om één van de bij de administratie in gebruik zijnde systemen te gebruiken. Die hadden meestal alleen betrekking op een deel van de stukken, terwijl de overige weer elders te vinden waren. Vanouds vormden de handelingen van de verschillende gremia de ruggengraat van de verzameling stukken. Bij de verschillende notulen waren als een aparte serie gevoegd de bijbehorende stukken, soms aangeduid als 'abactialia'. Niet zonder reden hadden die hun naam gekregen, immers de secretaris (*ab-actis*) bracht de ingekomen stukken in bij de desbetreffende vergaderpunten.

Dit systeem werd heel duidelijk overgenomen toen het Bureau van de Hogeschool in 1963 werd ingesteld en Veenendaal daarvan het hoofd werd. Het volgende systeem werd door hem ingesteld. Er werd een agenda van de te behandelen punten opgesteld, daarbij werden gevoegd de op die punten betrekking hebbende stukken, alsmede de handelingen van de voorgaande vergadering. Ook de aanschaf van een kopieerapparaat bracht uitkomst. Voor iedere deelnemer aan de vergadering werd een kopie van alle stukken verstrekt. Onder die stukken bevonden zich meerdere malen ook de originele stukken, maar door het Bureau werd

²⁵ Stadsarchief Kampen. Archieven ThUK. inv. nr. 16537.

geen onderscheid gemaakt tussen originelen en kopieën. Zo gebeurde het vele malen, dat de originelen door een deelnemer werden meegenomen en alleen de kopieën achterbleven op het Bureau. Deze wijze van vergaderen werd naderhand door bijna alle gremia overgenomen.

Deze wijze van archivering van de vergaderstukken waren een duidelijke aanwijzing op welke wijze het schema van het archief zou moeten worden. Het 'Leitmotiv' bij het opzetten van een archiefschema was dus in de eerste plaats de scheiding van de archiefstukken naar de verschillende vergaderingen. Uit de reglementen komen deze duidelijk naar voren, zodat de volgende hoofdafdelingen konden worden geconstrueerd overeenkomstig de belangrijkste actoren van de school, hogeschool en Universiteit, de archiefvormers:

- A. Archief van het College van Curatoren
- B. Archief van het College van Hoogleraren
- C. Archief van het College van Docenten
- D. Archief van de Hogeschoolraad / Universiteitsraad
- E. Archieven van het Bureau van de Hogeschool / Universiteit
- F. Archief van het Rectorium
- G. Archieven van de Bibliotheek
- en
- H. Archief van de Johannes Calvijn Stichting en –Academie

Voor al deze archieven geldt, dat zij weer onder verdeeld kunnen worden in meerdere onderafdelingen: 1. Stukken van algemene aard; 2. Stukken betreffende bijzondere onderwerpen; 3. Gedeponeerde archieven.

Onder stukken van algemene aard zijn te vinden de notulen van het gremium die het betreft, met de daarbij behorende bijlagen, alsmede de ingekomen stukken en de minuten van de uitgaande stukken. Onder de stukken van bijzondere aard zijn gerangschikt de stukken betreffende de taakuitoefening. In de afdeling 'Gedeponeerde archieven' zijn veelal te vinden de archieven van rechtsvoorgangers, of - gebruikelijker - van commissies of personen die door de hoofdvormer van het archief zijn aangesteld of gevormd. Het spreekt voor zich dat dat voor iedere hoofdarchiefvormer verschilt.

Onder de gedeponeerde archieven vindt men b.v. in het archief van het College van Curatoren niet alleen die van de door dit college ingestelde commissies, maar ook van de penningmeester van de Hogeschool / Universiteit. Dit, omdat de penningmeester verantwoording schuldig was aan het Curatorium.

Het College van Hoogleraren ontfermde zich ook over arme Duitse studenten. Geen wonder dat het archief betreffende deze studenten zich onder de gedeponeerde archieven van dit College bevindt. Hetzelfde geldt voor de studentenvereniging 'Concordia Res Parvae Crescunt', maar dan omdat haar archief geconfisqueerd werd door de hoogleraren omdat het gedrag van de studenten niet strookte met het aanzien van de School.

Heel uitgebreid en belangrijk zijn de categorieën Gedeponeerde archieven van de Hogeschoolraad / Universiteitsraad. Dit komt mede voort uit de aanwezigheid van verschillende commissiearchieven, zoals b.v. de Commissie Onderwijs en Onderzoek, later alleen Onderwijs (O&O). Voor het beleid was dit de belangrijkste commissie, omdat hierin werd samengesproken tussen hoogleraren en studenten over het curriculum van de verschillende studies. Het is dan ook niet te verbazen dat deze commissie ook weer subcommissies telde, die op hun beurt ook weer archief vormden en als het ware een gedeponeed archief in een gedeponeed archief zijn. Zo zijn ook de nagelaten stukken van de verschillende secretarissen van de commissies behandeld. Opmerkelijk is verder de aanwezigheid van de archieven van de Civitasraad en van het College van Jaarvertegenwoordigers, want hier betreft het inderdaad archieven van 'rechtsvoorgangers' van de Raad. Ook het archief van het Bureau van de Hogeschool / Universiteit heeft deze indeling. Maar onder de stukken van algemene aard

bevinden zich geen handelingen, want er werd niet vergaderd. Wel is er de grote serie ingekomen stukken, omdat het Bureau uitdrukkelijk fungeerde als ‘postbus’ van de Hogeschool / Universiteit. Omvangrijk is ook de afdeling ‘Stukken van bijzondere aard’, omdat het takenpakket van het Bureau bijna alles omvatte wat niet specifiek met onderwijs van doen had. Onder de gedeponeerde archieven vallen op de stukken van het Hoofd van het Bureau, later de Directeur van de Universiteit en die van de Studietoördinator.

Het archief van het Rectorium bevat onder het hoofdje Gedeponeerde archieven die van enkele door het Rectorium ingestelde commissies en van de voorzitter van het Rectorium.

De archieven van de Bibliotheek bevatten ook nog een vierde afdeling. Dit omdat de Bibliotheek natuurlijk ook optrad als bewaarder van bijzondere collecties. In dit geval betreft het archivalia met betrekking tot aan de Hogeschool / Universiteit verbonden personen, maar ook van personen en instellingen met betrekking tot de Gereformeerde Kerken. In die categorie zijn belangrijk de archieven van Studentenbelangen bevorderende organisaties, zoals het Studenten Overleg Kampen (SOK) en de Kamper Studentenbond (KaSB). En tenslotte is daar nog de categorie Collecties of Verzamelingen, bestaande uit losse stukken zonder onderling verband; maar wel vinden we hieronder de originele Akte van Afscheiding uit 1834²⁶.

d. Ter afronding

Deze archieven zijn door de Protestantse Theologische Universiteit in bruikleen gegeven aan het Stadsarchief Kampen. Er is een openbaarheidsbeperking van twintig jaar, wat betekent dat alle stukken pas in 2026 kunnen worden ingezien. Een uitzondering hierop vormt inv. nr. 949, waarvoor omwille van de privacy een termijn geldt van vijftig jaar.

Bij gebruik van onderhavige archieven in publicaties verdient het aanbeveling om in ieder geval te vermelden de instelling waar het archief zich bevindt – in dit geval het Stadsarchief Kampen -, verder tenminste éénmaal de gehele titel van deze inventaris: A.J. Mensema, *Inventaris van de archieven van de Theologische Universiteit te Kampen (1750) 1854-2006 (2011)* (Kampen 2017). Wenst men nadien de naam van het archief in verkorte vorm weer te geven, dan verdient het aanbeveling om dat als volgt te doen: Archieven ThUK. Vervolgens wordt het inventarisnummer (inv. nr.) gegeven. Men vermijde om het toegangsnummer van het archief aan te geven, aangezien dit een aanduiding en codering is voor interne beheersdoeleinden bij het Stadsarchief.

Een werk als dit is onmogelijk te verrichten zonder de waardevolle hulp van velen. Allen, die op welke wijze dan ook mij hierin hebben bijgestaan geldt grote dank. Zonder hun medewerking en stimulering was deze inventarisatie van het Archief ThUK niet tot stand gekomen. In eerste instantie geldt de dank de jonge collegae en vrijwilligers van het Stadsarchief Kampen. Ik heb met veel plezier en voldoening aan dit project gewerkt na mijn pensionering als archivaris bij het Historisch Centrum Overijssel te Zwolle.

Tenslotte, en niet in de laatste plaats, geldt ook veel dank aan de Protestantse Theologische Universiteit die de bewerking van de archieven van haar rechtsvoorganger mogelijk heeft gemaakt.

Kampen, zomer 2017.

Albert J. Mensema

²⁶ Stadsarchief Kampen. Archieven ThUK. inv. nr. 17625.

